

Література:

1. Гражданское право Германии: Перевод с немецкого / Бернгефт Ф., проф. Рост. ун-та, Колер И., проф. Берл. ун-та; Под ред.: В.М. Нечаев. – С.-Пб.: Сенат. Тип., 1910. – 407 с.
2. Гражданский кодекс Наполеона (Кодекс Наполеона) / пер. с франц. В. Захватаев / Приложения 1-4 / отв. ред. А. Довгерт. – К. : Истина, 2006. – 1008 с.
3. Гражданское уложение Германии : Вводный закон к Гражданскому уложению = Bürgerliches Gesetzbuch Deutschlands mit Einführungsgesetz ; пер. с нем. / [В. Бергманн, введ., сост.]; науч. ред. Т.Ф. Яковлева. – 4-е изд., перераб. (Серия «Германские и европейские законы»; Книга 1) – 2015. – 888 с.
4. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003 № 1296-IV Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №14. – ст.192.
5. Канторович Я.А. Основные идеи гражданского права. – Харьков: Юрид. изд-во НКЮ УССР, 1928. – 311 с.
6. Морандьер Л.Ж. Гражданское право Франции / пер. Е.А. Флейшиц. М.: Изд-во иностр. лит., 1958. – 728 с.
7. Планиоль М. Курс французского гражданского права. Ч. 1, вып. 3: Теория об обязательствах / пер. В.Ю. Гартмана. Петроков: Тип. С. Панского, 1911. – 1012 с.
8. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права. М.: СТАТУТ, 2001. – 353 с.
9. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
- 10.Эннексерус Л. Курс германского гражданского права: Введение и общая часть [Текст] : учебник [Перевод с немецкого] : Т. 1: Полут. 21 Эннексерус Л.; [Под ред., с предисл.: Генкин Д.М., Новицкий И.Б. (Пер.)]. – М. : Иностран. лит., 1950. – 483 с.

СУБ'ЄКТИ ПРАВОВІДНОСИН З ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Головащук А. П.

*асистент кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

У житті людини виникають різноманітні соціальні зв'язки, що зумовлено її вступом у велику кількість суспільних відноси. Ці відносини регулюються нормами права, однак із розвитком науки та технологій викають нові правовідносини, які раніше не були врегульовані. Одними з таких є правовідносини, що виникають при застосуванні допоміжних репродуктивних технологій (далі – ДРТ).

Чинним законодавством України ДРТ визначаються, як методики лікування безпліддя, за яких маніпуляції з репродуктивними клітинами, окремі або всі етапи підготовки репродуктивних клітин, процеси запліднення і розвитку ембріонів до перенесення їх у матку пацієнтки здійснюються в умовах *in vitro* [1].

Одним з структурних елементів правовідносин є суб'єкти. Суб'єкти правовідносин – це індивіди, організації або спільності, які на підставі юридичних норм можуть бути учасниками правовідносин – носіями суб'єктивних прав та юридичних обов'язків [2, с. 381].

У правовідносинах з ДРТ беруть участь як фізичні особи так і юридичні особи. Зокрема, до фізичних осіб належать: потенційні батьки, тобто особи, які проходять лікування ДРТ з метою народження дитини; донори репродуктивних клітин або ембріону; сурогатна матір жінка, яка народжує дитину для потенційних батьків. До юридичних осіб, які беруть участь у правовідносинах з ДРТ належать: заклад охорони здоров'я у якому проводиться ДРТ; юридична компанія; агентство з репродуктивних технологій яке надає організаційні та консультативні послуги учасникам ДРТ; страхова компанія.

Таким чином можемо визначити, що суб'єктами цих правовідносин є фізичні та юридичні особи. Учасники цих правовідносин є юридично рівними та наділені взаємними правами та обов'язками. Наприклад, правам потенційних батьків відповідають обов'язки сурогатної матері, а правам сурогатної матері відповідають обов'язки потенційних батьків.

Досліджуючи суб'єктний склад правовідносин з ДРТ ми пропонуємо розділити суб'єктів на основних і другорядних.

Основними суб'єктами правовідносин з ДРТ є суб'єкти без участі яких зазначені відносини не відбудуться: потенційні батьки, донори репродуктивних клітин та ембріонів, сурогатна матір, заклад охорони здоров'я де проводиться ДРТ. Наведемо визначення зазначених суб'єктів:

- Потенційні батьки – це повнолітні, дієздатні особи, що звернулися або були направлені за медичними показаннями до закладу охорони здоров'я, який проводить ДРТ з питань свого репродуктивного здоров'я з метою лікування і народження дитини шляхом застосування допоміжних репродуктивних технологій.

- Сурогатна мати – це повнолітня, дієздатна, фізично і психічно здорова жінка, що має власну здорову дитину, і надала свою добровільну письмово оформлену згоду виносити, народити і передати дитину потенційним батькам на основі договору за плату чи безоплатно. У жінки мають бути відсутні медичні протипоказання до проведення сурогатного материнства.

- Донор репродуктивних клітин (гамет) – це повнолітня, дієздатна, фізично і психічно здорова фізична особа, яка за добровільною письмовою згодою надає свої гамети (сперму або ооцити) іншій особі для використання при лікуванні безпліддя.

- Донор ембріона – це повнолітні дієздатні фізичні особи, у яких після проведення програми допоміжних репродуктивних технологій у кріобанку залишились невикористані кріоконсервовані ембріони, за добровільною письмовою згодою надають їх іншій особі для використання у лікуванні безпліддя.

• Заклад охорони здоров'я – юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, основним завданням яких є забезпечення медичного обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників [3].

Другорядні суб'єкти беручи участь у правовідносинах з ДРТ надають певні послуги основним суб'єктам. Другорядні суб'єкти вступають у правовідносини з ДРТ коли є потреба у них, і їх участь не є обов'язковою у правовідносинах з ДРТ. Відсутність таких суб'єктів не впливає на правовідносини з ДРТ. До другорядних суб'єктів можна віднести: агентство з допоміжних репродуктивних технологій, страхові компанії.

Суб'єктів правовідносин з ДРТ окрім поділу на основних та другорядних також можна класифікувати на:

- 1) суб'єктів, які надають медичні послуги – заклад охорони здоров'я який проводить ДРТ;
- 2) суб'єкти, які надають юридичні послуги – юридична компанія, адвокат;
- 3) суб'єкти, які надають організаційні, консультативні послуги – агенство з ДРТ;
- 4) суб'єкти учасники програми ДРТ – потенційні батьки, сурогатна матір, донори репродуктивних клітин та ембріонів.

Підсумовуючи зазначене вище можемо зробити висновок, що суб'єктами правовідносин з ДРТ є фізичні та юридичні особи. Суб'єктів зазначених правовідносин можна поділити на основних та другорядних. Відзначимо, що у науковій літературі не приділено належної уваги дослідженню правового статусу суб'єктів правовідносин з ДРТ, тому є потреба у подальших наукових дослідженнях.

Література:

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 787 від 09 вересня 2013 року «Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>
2. М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. Загальна теорія держави та права: Підручник. – К.: Кондор, 2005. – 609 с.
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» № 2801-XII від 19.11.1992р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – ст. 19 (із змінами та доповненнями).